



**R. P. Georgii de Rhodes Avenionensis S. J. disputationum
theologiae scholasticae tomus ...**

Rhodes, Georges de

Lugduni, 1661

Sectio III. De actu proprio spei Theologicæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81987](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81987)

est bonum nostrum ut solitariè sumptus, sed ut possidendus, ita ut nec possessio Dei sit nobis bona immediatè nec solus Deus, sed Deus ut possidendus. Nam etiam ut sic est aliquid difficile, ac futurum, ut sic est obiectum gaudij beatorum, & obiectum de quo damnati desperant.

Solutio
tertiæ.

Ad tertiam Respondeo sæpè dictum esse quod virtus Theologica versari non potest circa rem creatam, tanquam circa obiectum adæquatum, sed versari potest circa illam inadæquatè; Spes enim immediatè versatur circa Deum ut finem (qui) & immediatè circum possessionem Dei ut finem (quo) nam uterque ille finis causat simul & indiuisibiliter, neque alter causat vnquam sine altero, neque vnus sine altero est obiectum amoris aut Spei.

Cognitio
non est
semper
conditio.

Fateor cognitionem aliquando esse conditionem tantum, ad amorem boni, non autem obiectum quod amatur, quando scilicet cognitio non est possessio ipsa boni quod amatur. Sed aliquando cognitionem esse possessionem ipsam & assequutionem boni quod appetitur, ut cum cupis videre rem pulchram, audire musicum concentum: tunc autem patet quod cognitio non est conditio sed obiectum ipsum quod amatur. Huiusmodi esse Dei visionem, sæpè demonstratum est, eo quod per eam formaliter Deus possideatur.

Disparitas
Fidei &
Spei.

Denique disparitas allata est aliàs inter reuelationem primæ veritatis respectu Fidei & possessionem Dei respectu Spei, primò quia prima veritas est de se sufficiens ad pariendum assensum certum, modò applicetur obiecto credendo, idè non eget reuelatione nisi tanquam applicatione ac vnione. At verò Deus ut est in se non est sufficiens ad amorem concupiscentiæ nisi sub ratione possidendi, quia sub ea sola ratione bonum est amantis, amore concupiscentiæ, neque dici potest solum applicatio, quia id quod habet veram rationem finis non est solum applicatio, sed motium voluntatis, beatitudo autem formalis est verus finis cum per se sit bonum ipsius amantis, reuelatio autem non est id quod mouet, neque id quod complet primam veritatem ad mouendum, sed tantum applicat illud quod mouet.

Altera etiam disparitas est, quia visio est verè finis (quo) sed finis (quo) facit vnum finem adæquatum & immediatum cum fine, (qui) ergo visio & Deus sunt vnus finis & est impossibile ut voluntas immediatè versetur circa Deum, quin versetur etiam immediatè circa eius visionem, cum ambo sint vnus finis. Reuelatio autem & prima veritas non possunt coalescere in vnam rationem formalem immediatam & indiuisibilem, cum non sint vnus finis. Imò deberent se mutuo causare in eodem genere causæ, quod probaui aliàs: patet ergo quomodo possessio Dei pertineat ad obiectum Spei, reuelatio autem non sit obiectum etiam inadæquatum Fidei.

Solutio
tertiæ.

Ad tertiam dictum est quod resurrectio & gloria corporum si expetuntur propter se ipsas non expetuntur per virtutem Spei: fiduciam verò illam quæ multi certò & firmiter sperant à Deo sanitatem, miracula, & alia huiusmodi dona, multi cum Vasque 12. disp. 53 cap. ult. negant esse actum Spei Theologicæ cuius munus sit ea solum sperare quæ promissa sunt à Deo. Alij cum Suare disp. 1. sect. 7. num. 5. putant illam fiduciam esse posse actum Spei Theologicæ, præsertim si habeatur saltem interius à Deo inspirante aliqua signa & coniecturas specialis beneuolentiæ: verius tamen est illum non esse immediatum actum Spei Theologicæ, sed tantum piam fiduciam ortam ex certa existimatione de Dei misericordia, qui non sit actus Spei nisi mediatus, & quasi effectus actus Fidei: poterit tamen esse actus Spei Theologicæ

immediatus, si fundetur in promissionibus à Deo factis homini oranti, vel disponenti se ipsum per opera bona, vel per instinctum interiorem quem euidentem illi sæpè sentiunt, quibus maiora Deus auxilia præparat.

SECTIO III.

De actu proprio Spei Theologicæ.

Certum est primò, ex hæcenus disputatis actum proprium Spei Theologicæ prout distinguitur ab alijs actibus amoris concupiscentiæ, consistere in eo quod appetatur efficaciter beatitudo tanquam summum bonum nostrum arduum, possibile, futurum, cum auxiliis quæ certò promisit Deus; & quo appetuntur etiam media quæ indicantur efficacia esse ad finis illius assequutionem.

Quid sit
actus Spei.

Certum est secundò, actum illum Spei esse reuerà honestum, & meritorium. Ita docent Orthodoxi omnes Theologi contra novos reformatores qui solos eos actus prædicant esse honestos & gratos Deo, quos elicit purus Dei amor sine vilo respectu ad vtilitatem operantis, atque ita Spem Theologicam tantopere commendatam in omnibus scripturis, ipsi puriori spiritu pleni abradunt numero virtutum, quos sanè insignis dementia conuincunt innumera scripturarum testimonia ubi, propolita mercede inuitamur ad operandum, hoc enim prædicat Christus in beatitudinibus quas proponit, hoc in omnibus priuatis & publicis concionibus inculcat, *pœnitentiam agite quoniam appropinquat regnum calorum.* Hoc Apostolus in omnibus epistolis commendat, *expectantes beatam Spem, &c. Qui parce seminat parce & metet, & qui seminat in benedictionibus, &c.* 1. ad Corinthios 15. *abundantes in opere Domini semper, scientes quod labor vester non est inanis in Domino.* Concilium deinde Tridentinum damnat erroris stultissimam hanc doctrinam sess. 6. cap. 11. & can. 31. ubi dicit eos orthodoxa religioni aduersari qui dicunt peccare iustos dum intuitu æternæ mercedis bene operantur, cum scriptum sit *inclinavi cor meum ad faciendas iustificationes tuas propter retributionem.* Et sanè ut alia omittam ratio manifesta probat Catholicum dogma quod proposui, quia beatitudo est finis noster, & opera nostra ex natura sua media sunt ad illum finem obtinendum aptissima, est autem absurdissimum dicere quod peccatum est intendere finem per opera quæ ad illum diriguntur, ergo est honestum operari propter mercedem, etiam si longè perfectius sit opus cuius motium est pura charitas, sed illa Spem non excludit: *manent enim tria hæc Fides, Spes, charitas, maior autem horum Spes.* His positis

Est honestum
operari
propter
mercedem.

Triplex superest proprietas actus Spei breuiter exponenda, prima est quod sit certus, secunda quod necessarius, tertia quod supernaturalis secundum substantiam.

§. I.

An & quomodo actus Spei habeat certitudinem.

Certitudo propriè dicta sicut notat optimè S. Thomas quæst. 18. art. 4. reperitur propriè loquendo in solo actu intellectus, qui tunc certus dicitur & firmus quando immobiliter, & sine vlla dubitatione adhæret obiecto infallibili, quod nimirum habere se non potest aliter, quam cognoscitur: vnde dixi duo requiri ad hanc certitudinem: primò ut habeat obiectum infallibiliter verum, secundò ut intellectus sine vlla formidine illi adhæreat affirmando illud

Certitudo
in actu
vo-
luntatis.

illud esse verum. Hoc ergo posito difficultas est quomodo talis aliqua certitudo possit reperiri proportionaliter in actu voluntatis, præsertim in Spe, cuius obiectum non est futurum nisi sub aliquo dubio.

Prima dubitatio. Ratio ergo dubitandi est primò, quia Spes non habet certitudinem si sæpè ille qui elicit actum Spei, postea damnetur, sed contingit sæpissimè vt damnetur is, qui elicit actus Spei, ergo Spes non habet certitudinem, nam vt actus tùm intellectus tùm voluntatis, sit certus necesse est vt obiectum eius sit infallibile.

Secunda. Secundò, certitudo Spei non potest peti nisi à iudicio intellectus, quod illi præluet, sed illud non est villo modo certum, dubito enim an sim saluandus, ergo Spes non est certa.

Tertia. Tertio, non potest dici Spem esse certam ex eo quod persequatur immobiliter suum finem, nam quælibet etiam virtus per actus suos efficaces immobiliter attingit proprium obiectum, & illi adhæret, attingitque per media efficacia.

Conclusio. Dico primò, actum Spei Theologicæ habere veram, & propriam certitudinem, quæ partim est in ipso actu voluntatis, & est simpliciter absoluta, partim est in iudicio intellectus, & est conditionata nec omnino excludit timorem sed tantum anxietatem. Ita vnanimiter docent omnes Catholici contra sectarios qui fingunt nos tam esse debere certos de futura beatitudine, quam Christus certus fuit de sua: Catholici autem mediam tenent viam, vt neque Spei suam auferant certitudinem, neque timori sancto locum omnem adimant.

Prima probatio ex script. Primò enim Spei certitudinem sæpè proponit scriptura Rom. 5. *patientia probationem operatur, probatio verò Spem, Spes autem non confundit.* & Hebr. 6. eximie Apost. certitudinem hanc describens adducit fidelitatem & iuramentum Dei, vt per duas res immobiles quibus impossibile est mentiri Deum, firmissimum solatium habeamus, qui confugimus ad propositam Spem, quam velut anchoram habemus animæ tutam ac firmam.

Ratio à priori. Vnde ducitur ratio à priori, quia tunc actus voluntatis dicitur certus in quo reperitur primò, ex parte obiecti omnimoda infallibilitas sub aliqua conditione, quæ pender ab eo solum qui sperat, deinde immobilis, & efficax adhæsiō appetitus ad finem vltimum: denique iudicium intellectus firmum, & conditionatum duntaxat ex parte nostri, quod tale obiectum obtinebitur. Illa tria reperiuntur in actu Spei, in quo primum est infallibilitas salutis futuræ, quæ nititur Dei omnipotentia, & fidelitate: Deus enim omnipotens & fidelis est principium à quo speratur salus & auxilia: conditio autem quæ tantum se tenet ex parte nostri non tollit certitudinem sperantis bonum arduum & futurum, quod desideratur efficaciter, tunc enim propositio conditionata transit in absolutam, quando purificatur conditio, sed per actum Spei purificatur conditio quæ reperitur in obiecto Spei, hæc enim est, huiusmodi, saluabor si velim efficaciter saluari, cum autem spero dico me velle saluari efficaciter, ego purificatur conditio.

Altera ratio. Deinde tunc dicitur certa esse Spes & vera fiducia quando adiunctum ei est iudicium intellectus quod sine vlla dubitatione beatitudinem obtinebimus, huiusmodi iudicium reperitur in actu Spei non quidem omnino absolutum, sed cum hac conditione si per me non steterit. Spes ergo certitudinem habet non omnino absolutam, sed conditionatam, quæ timor non omnino excluditur, sed anxietas & inquietudo animi fieri enim potest vt non saluemur, sed habere tamen debemus fiduciam, quod cum auxilio Dei etiam de facto saluabimur, quia in se sperantes Deus non deserit, & de se ipsis diffidentes.

Ad primam igitur & secundam fateor iis argumentis probari, quod Spes non ita est certa vt excludat omnem prorsus conditionem, se tenentem ex parte ipsius sperantis, verum enim est quod sæpè damnatur ille qui elicit actum Spei, quod satis est vt excludat certitudinem prorsus absolutam, sed non est satis vt excludat certitudinem conditionatam ex parte ipsius sperantis, quæ conditio non officit certitudini, vt dixi, tunc cum sperans habet voluntatem vt ponatur talis conditio iudicium intellectus quod præluet Spei non est ita certum vt excludat conditionem eam quam dixi, sed quia firmiter voluntas statuit ponere hanc conditionem, hinc fit vt iudicium intellectus, & voluntatis propositum habeant sufficientem certitudinem, ad excludendam inquietudinem.

Ad tertiam Resp. verum esse quod Spes non ideò tantum est certa quia firmum illud habet propositum persequendi finem per optima media, sed quia simul habet iudicium quod stante tali proposito habebit infallibiliter salutem, quæ deesse illi non potest hoc proposito manente, quod proponit seruare. Hoc autem iudicium non reperitur in actu aliarum virtutum, in quo propterea non est specialis ea certitudo, quæ in actu Spei reperitur.

S. II.

An & quomodo actus Spei sit necessarius, & supernaturalis.

Vix aliquid habet speciale necessitas & supernaturalitas actus Spei, quod ferè non idem habeat actus Fidei de quo dixi, vnde breuiter expediti potest duplex illa proprietas actus Spei.

Ratio tamen dubitandi sit primò, quia si actus Spei est necessarius, necessitate medij, & necessitate præcepti, debet homo aliquoties in vita obligari ad eliciendum actum Spei, non est autem vllum tempus in quo vigeat, hæc obligatio. Imò si Spes est necessaria necessitate medij, sequitur quod sine actu Spei nemo potest iustificari, hoc autem falsum est, quia qui elicit actum charitatis etiam si nullus præcesserit actus Spei, verè iustificatur.

Secundò, vt actus Spei sit supernaturalis secundum substantiam necesse est vt nullo actu purè naturali possit attingi obiectum illud materiale vel formale quod attingit actum Spei, quomodo enim est supernaturalis, si nihil attingit supra id quod attingitur actu naturali. Sed totum obiectum materiale & formale quod attingit actus Spei, attingitur actu naturali vt sæpè dictum est, possum enim naturaliter audire illa omnia ex alio, & appetere, ergo actus Spei est purè naturalis.

Dico secundò, actum Spei Theologicæ necessarium esse necessitate tùm medij, tùm præcepti diuini, non solum affirmatiue obligantis pro aliquo tempore, sed etiam negatiue obligantis ad nunquam eliciendos actus Spei contrarios.

Prima pars de necessitate medij ab omnibus colligitur ex Apostolo qui Fidei & Charitati, semper adiungit Spem, quod hæc tres virtutes equalis ad salutem sint necessitatis, verbi gratia Theſſalonic. 5. filios lucis iubet armari scuto Fidei, galea salutis, lorica iustitiæ, seu charitatis, redditque rationem; *Quoniam posuit nos Deus in acquisitionem salutis*, & dicitur Rom. 5. *quod Spe salui facti sumus* Idem ex Tridentino colligi potest *ſect. 6. c. 6. & 7.* vbi vna ex dispositionibus ad iustificationem Spes esse dicitur. Deinde non apparet ratio cur fides de Deo renumeratore sit necessaria, nisi vt in illum speretur, & sanè ita rationabiliter Deus statuit, quia vix vnquam ad perfectum Dei amorè vllus pervenit, nisi prius amauerit illum vt bonū suum, ideò vo-

HHHh 3 luit

Solutio
primæ &
secundæ
dubitatio-
nis.

Solutio
tertiæ.

Prima du-
bitatio.

Secunda
dubitatio.

Secun-
da
conclusio
de necessi-
tate actus
Spei.

Necessitas
medij.

luit Deus Spem esse necessariam ut per eam erudiremur quodammodo, & manu duceremur ad Charitatem.

Secunda pars, de necessitate præcepti affirmatiui late tractatur à Sanche lib. 2. moralis operis cap. 33. Azor, Lorca obligat videlicet Spes primò directè ac per se id est ratione sui, quod colligitur ex Apostolo 1. ad Timoth. 6. *Diuitibus huius sæculi præcipe, non sublimè sapere, neque sperare in incerto diuitiarum sed in Deo vivo.* Deinde quia sine actibus Spei quibus intendamus efficaciter finem Christianæ vitæ nemo potest, instituere, cum intentio finis sit principium cuius gratia fiunt omnia. Secundò per accidens obligat hoc præceptum ratione alicuius alterius præcepti quod obseruari sine actu Spei non potest. De præcepto negatiuo vetante actus Spei contrarios res est clara cum illi sint intrinsecè mali.

Tertia conclusio.

Dico tertio, actum Spei esse omnino supernaturalem secundum substantiam. Ita enim Catholici omnes supponunt tanquam certum ex Fide & latissime probat Suares lib. 2. de gratia cap. 12.

Primò enim præter Scripturas & Patres quos plurimos citat prædictus author, aperta est definitio Tridentini sess. 6. cap. 6. & 7. & Canone 3. ubi dicitur quod spem accipimus infusam à Deo simul cum Charitate, & inter dispositiones ad iustificationem numeratur actus Spei. Deinde idem probant supernaturalitas obiecti quod est supernaturalis beatitudo, necessitas gratiæ ad sperandum, & necessitas iudicii Fidei prælucentis voluntati elicienti actum Spei, vnde dicitur ab Apostolo *Fides esse substantia rerum sperandarum.*

Solutio primæ difficultatis.

Ad primam Resp. tunc obligari hominem ad eliciendum actum Spei quando primum peruenit ad vsum rationis, vel certè breuissimo aliquo tempore post, & deinde quoties vrget grauis aliqua tentatio contra spem. Non videtur autem verum quod aliquoties in vita obligamur elicere actus Spei, nemo enim confessarius pœnitentes ea de re interrogat, verum est quod per actum Charitatis iustificari homo potest sine actu Spei, sicut etiam sine actu Charitatis iustificari potest quilibet in Sacramento, hinc autem sequitur necessariam non esse in re Spem, aut Charitatem, quamuis semper necessariae sint in voto.

Solutio secundæ.

Ad secundam Resp. sæpè dictum esse Spem Theologicam habere semper motiui formale diuersum à motiui Spei acquisitiæ, quia Spes acquisita nunquam tendit in beatitudine, sed supernaturaliter cognitam propter puram rationem, & supernaturaliter possibilem ex auxilio gratiæ, sed in illam tendit sub generali ratione commodi, & propterea simpliciter est possibilis, præscindendo à modo quo est possibilis; Denique idem habebit obiectum in ratione rei, non idem in ratione obiecti, appetet enim eadem, sed non eodem modo ut ex dictis constat.

SECTIO IV.

De actibus Spei annexis præsertim de timore seruilis.

S. Thomas, Quæst. 19.

Actus prosequutiui Spei.

Certum est primò, nullam esse virtutem appetitiuiam, ut sæpè monui, quæ circa suum obiectum, non eliciat omnes illos actus, quos elicere solent voluntas & appetitus circa bonum, & malum. Vnde necessariò fit ut virtus Spei Theologicæ, amet absolutè beatitudinem desideret illam simplici desiderio, & desiderio etiam illo efficaci quod intentio dicitur: beatitudine fruatur, & de illa gaudeat. Est autem delectatio illa duplex altera patriæ omnino plena & perfectæ. Satiabor cum apparuerit

gloria tua. Altera est viæ propria & inchoata tantum, sed eximia tamen & suauissima iuxta illud Apostoli Roman. 12. *Spe gaudentes: & oritur* (inquit S. Thomas quæst. 18. art. 1. ad 3.) *ex certitudine illa Spei per quam expectamus diuini boni fruitionem.*

Certum est secundò, ad eandem quoque Spei virtutem pertinere actus omnes auersatiuos odium, fugam, dolorem, timorem amittendæ beatitudinis, & incurrendæ damnationis æternæ, quia pertinet ad eundem habitum prosequi bonum, & auersari malum oppositum, non enim auersamur malum nisi ex amore boni.

Inter eos actus solus timor seruilis aliqua eget explicatione; videturque contineri potissimum triplici capite, primò quid & quomplex sit timor Dei, secundò an & quomodo sit honestus.

§. I.

Quid, & quomplex sit Dei timor.

Ratio dubitandi est primò, quia timor vniuersim appellatur fuga quædam appetitus circa malum arduum, & imminens, sed Deus nullo modo est malum imminens, ergo nullus esse potest timor versans circa Deum.

Secundò, illud quod est purè voluntarium non est arduum, peccatum quod dicitur obiectum timoris filialis est purè voluntarium, ergo non est arduum, non est obiectum timoris, cuius obiectum est malum arduum.

Tertio, malè timor reuerentialis dicitur species timoris cum sit tantum reuerentia quadam exhibita Deo propter excellentiam, ubi nullum apparet esse malum quod timeatur.

Dico primò, timorem vniuersim rectè diuidi primò in timorem diuinum, & timorem mundanum: timorem diuinum in filialem, seruilem, & reuerentialem: timorem filialem in perfectum, & initialem: seruilem in bonum & malum.

Prima ergo diuisio timoris ratione personarum quæ timentur non potest esse magis adæquata quam in diuinum & mundanum. Diuinus timor est is quo timeatur malum diuinum, vel certè malum quod Deus inferre potest, Deus enim cum non sit nisi bonus, potest esse obiectum Spei, sed non potest esse obiectum timoris in se ipso, timentur enim quatenus potest inferre malum, vel certè timentur id quod est ipsi malum. Vnde fit ut timor Dei non sit minus actus Theologicus quam Spes aut Charitas, cū immediatè versetur circa Deum cuius possessione priuat peccatum, vel certè circa malum oppositum Deo summè bono, loquor enim de timore qui proprius est actus tū Spei, tū Charitatis: timor mundanus est is quo timeatur peccatum propter malum aliquod temporale ab hominibus inferendum, qui timor non tantum non auertit à peccato saltem interno, sed ad illud sæpius inclinat, quia sæpè peccatur ut euitetur malum.

Secunda diuisio timoris diuini est etiam adæquata: timor filialis est quo non timeatur pœna peccati, sed peccatum ipsum quia malum est Dei, vera scilicet eius offensa, Dei contemptus vilificatio, iniuria, dissolutio amicitie cum ipso, Dei contristatio & quantum est de se destructiua. Timor seruilis est quo timeatur peccatum non proptè malum diuinum, sed proptè malum nostrum, & causa æternæ pœnæ à Deo inferendæ per hunc enim timorem non timeatur immediatè malum diuinum ut sic, sed malum diuinum quatenus malum est nostrum: quia timeatur peccatum & eius pœna, timeatur etiam Deus à quo est pœna. Timor reuerentialis